

Komplettering av överklagande

Gröna mobilister (föreningen) har överklagat Kammarrätten i Jönköpings beslut den 10 januari 2025 i mål 1196-24 och fått anstånd med att inkomma med komplettering av överklagandet.

I och med detta yttrande är överklagandet komplett.

Yrkanden

Föreningen har sedan tidigare framställt följande yrkanden.

- Föreningen yrkar att Högsta förvaltningsdomstolen meddelar prövningstillstånd.
- Föreningen yrkar att Högsta förvaltningsdomstolen, med ändring av Kammarrättens beslut, upphäver förvaltningsrättens dom och förklarar att Energimyndighetens beslut är överklagbart samt återförvisar målet till förvaltningsrätten för fortsatt handläggning.

Föreningen framställde ett yrkande om förhandsavgörande i sitt överklagande. Yrkandet kvarstår men föreningens förslag på hur den andra frågan kan formuleras har justerats.

- Föreningen yrkar att Högsta förvaltningsdomstolen inhämtar förhandsavgörande från EU-domstolen avseende tolkningen av artikel 30.3 andra stycket i förnybarhetsdirektivet¹, artikel 9.3 i Århuskonventionen och artikel 47 i rättighetsstadgan. Föreningen föreslår följande lydelse på frågan.

Ska artikel 30.3 andra stycket i förnybarhetsdirektivet tolkas så att om medlemmar av allmänheten, en konsumentorganisation eller en miljöorganisation hör av sig till den ansvariga myndigheten med uppgifter om att en operatör inte fullgör sina skyldigheter enligt de bestämmelser i nationell rätt som genomför artikeln och begär att myndigheten ska agera, så är myndigheten skyldig att agera för att tillse att operatören vidtar rättelse?

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/2001 av den 11 december 2018 om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor.

Om svaret på den första frågan är ja – ska artikel 47 i rättighetsstadgan, läst tillsammans med artikel 9.3 i Århuskonventionen, tolkas så att om den ansvariga myndigheten besvarar en sådan begäran och uppger att myndigheten inte avser att vidta åtgärder så är det en handling eller underlåtenhet som enligt artikel 9.3 i Århuskonventionen och artikel 47 i rättighetsstadgan måste kunna prövas av domstol?

Prejudikatsfrågan

Frågan i målet är om ett meddelande från en tillsynsmyndighet (Energimyndigheten), till en förening som begärt att myndigheten ska utöva tillsyn, där myndigheten meddelar att de inte kommer att inleda någon tillsyn i enlighet med föreningens begäran, är ett överklagbart beslut som får överklagas av föreningen?

Bakgrund

Grunden för föreningens begäran om tillsyn är artikel 30.3 andra stycket i förnybarhetsdirektivet. Artikel 30.3 har införlivats i svensk rätt genom drivmedelslagen (2011:319) och drivmedelsförordningen (2011:346).

Av artikel 30.3 andra stycket i förnybarhetsdirektivet framgår att information om geografiskt ursprung och typ av bränsleråvara när det gäller biodrivmedel, flytande biobränslen och biomassabränslen per bränsleleverantör ska göras tillgänglig för konsumenterna på operatörers, leverantörers eller berörda behöriga myndigheters webbplatser.²

Av 11 a § drivmedelsförordningen framgår att den som bedriver verksamhet med att tillhandahålla ett flytande eller gasformigt drivmedel ska ge konsumenterna miljöinformation om det drivmedel som tillhandahålls. Sådan information ska presenteras på drivmedelleverantörens webbplats.

Föreningen vände sig till Energimyndigheten med information om att fyra drivmedelsleverantörer inte fullgjorde sin informationsskyldighet enligt 11 a § drivmedelsförordningen och begärde att myndigheten skulle utöva tillsyn för att tillse att leverantörerna fullgjorde sina skyldigheter.

² När föreningen lämnade in sin begäran om tillsyn utgjorde den andra versionen av förnybarhetsdirektivet (RED II) gällande rätt. Sedan dess har den tredje versionen av direktivet trätt i kraft, se artikel 7 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2023/2413 av den 18 oktober 2023 om ändring av direktiv (EU) 2018/2001, förordning (EU) 2018/1999 och direktiv 98/70/EG vad gäller främjande av energi från förnybara energikällor (RED III), men ändringarna RED III ska vara genomförda i svensk rätt först den 21 maj 2025. Den i målet aktuella artikeln har endast genomgått en mindre ändring. I och med RED III ska den information som omfattas av artikeln vara ”aktuell, lättillgänglig och användarvänlig”.

Energimyndigheten skrev i mejlsvar till föreningen att myndigheten inte kommer att fatta beslut om att inleda tillsyn i enlighet med föreningens begäran.

Föreningen överklagade Energimyndighetens svar på begäran om tillsyn till förvaltningsrätten. Förvaltningsrätten fann att myndighetens svar inte utgör ett överklagbart beslut. Föreningen överklagade förvaltningsrättens beslut till kammarrätten som inte meddelade prövningstillstånd.

Utveckling av talan

Av Förvaltningsrättens domskäl framgår att en myndighets handling eller underlåtenhet i ett visst avseende omfattas av artikel 9.3 Århuskonventionen om det i den nationella miljölagstiftningen, inbegripet tillämplig unionsrättslig miljölagstiftning, finns bestämmelser som styr myndighetens handlande i frågan. Det ska enligt förvaltningsrätten finnas en plikt för myndigheten att handla på ett visst sätt.

Förvaltningsrätten hänvisar till proposition 2004/05:65, Århuskonventionen, och skälen är i denna del en ordagrann referens till HFD 2020 ref. 12 punkt 25.

Därefter övergår förvaltningsrätten till en bedömning utifrån omständigheterna i det enskilda fallet. Förvaltningsrätten finner att det inte finns någon skyldighet att inleda tillsyn enligt drivmedelslagstiftningen eller artikel 30.3 i förnybarhetsdirektivet. Förvaltningsrätten anser därför att Energimyndighetens mejlsvar inte omfattas av Århuskonventionens bestämmelser om tillgång till rättslig prövning. Även i denna del finns slående likheter med HFD 2020 ref. 12 punkt 26.

Avslutningsvis anför förvaltningsrätten att det i drivmedelslagen och drivmedelsförordningen finns bestämmelser om tillsyn och överklagande som sammantaget svarar upp mot rätten till effektivt rättsmedel i artikel 47 i rättighetsstadgan.

EU-rätten kräver att Energimyndighetens nollbeslut kan överklagas

Föreningen bestrider att det inte skulle finnas en skyldighet att inleda tillsyn enligt artikel 30.3 i förnybarhetsdirektivet. Av artikel 30.3 första stycket framgår att medlemsstaterna ”ska vidta åtgärder för att säkerställa att ekonomiska aktörer tillhandahåller tillförlitlig information” avseende klimatpåverkan och hållbarhetskriterier. Av andra stycket i bestämmelsen framgår vidare att ”[i]nformation om geografiskt ursprung och typ av bränsleråvara [...] ska göras tillgänglig för konsumenter på operatörers, leverantörers eller berörda myndigheters webbplatser”.

Föreningen menar att artikel 30.3 har direkt effekt. För att en bestämmelse ska ha direkt effekt krävs att den är ovillkorlig, det vill säga att den kan tillämpas utan att några kompletterande regler behöver utfärdas.

Artikel 30.3 i förnybarhetsdirektivet ålägger medlemsstaterna en tydlig skyldighet och ett resultat som ska uppnås, de är skyldiga att se till att viss information görs tillgänglig för konsumenterna på webbplatser. Vilken av de uppräknade aktörernas webbplatser som informationen hamnar på är dock upp till medlemsstaterna. Av det svenska genomförandet har drivmedelsleverantörernas hemsidor pekats ut som den plats där informationen ska göras tillgänglig, se 11 a § andra stycket andra punkten. Föreningen anser att artikel 30.3 ger ett så pass begränsat utrymme för medlemsstaternas val av webbplats att den ändå är ovillkorlig i den meningen att skyldigheten att göra informationen tillgänglig för konsumenterna inte är avhängig några villkor, avvägningsregler eller annan form av skönsmässiga bedömningar. Bestämmelsen är även tillräckligt tydlig och precis i den meningen att den inte lämnar något tolkningsutrymme till medlemsstaterna.

Av fast praxis från EU-domstolen framgår att ovillkorliga och tillräckligt precisa bestämmelser i ett direktiv kan åberopas av enskilda gentemot organ eller enheter som är underställda staten.³ En myndighet som Energimyndigheten är ett sådant organ gentemot vilka bestämmelser i ett direktiv som kan ha direkt effekt kan åberopas.⁴ Sverige och Energimyndigheten ska, enligt artikel 30.3 första stycket, vidta åtgärder för att säkerställa att de ekonomiska aktörerna tillhandahåller viss information. Vidare ska Sverige och Energimyndigheten, enligt andra stycket i bestämmelsen som preciserar delar av den informationsskyldighet som första stycket skapar, tillse att den informationen görs tillgänglig för konsumenterna.

Den skyldighet som artikel 30.3 ger upphov till för medlemsstaterna och deras myndigheter ger även upphov till en rättighet för konsumenterna. När Gröna mobilister meddelade myndigheten att vissa av dem som bedriver verksamhet med att tillhandahålla drivmedel inte gav konsumenterna miljöinformation så innebär det att Gröna mobilister gjorde Energimyndigheten uppmärksam på att en rättighet som tillkommer konsumenterna till följd av unionsrätten hade kränkts.

Enligt förvaltningsrätten innebär inte artikel 30.3 någon skyldighet för energimyndigheten att inleda tillsyn eller meddela förelägganden. Föreningen menar att en sådan tolkning leder till en tillämpning som äventyrar bestämmelsens ändamålsenliga verkan. Av artikel 4.3 i fördraget om Europeiska unionen framgår att medlemsstaterna ska säkerställa att de skyldigheter som följer av unionsrätten ska fullgöras. Om Energimyndigheten inte är skyldiga att vidta tillsynsåtgärder när de uppmärksammas om att en leverantör av drivmedel bryter mot kravet att göra miljöinformation tillgänglig på sin hemsida så finns det inget rättsmedel att

³ Se t.ex. EU-domstolens dom den 12 juli 1990 i mål C-188/89, punkt 18

⁴ Se svaret på första frågan i EU-domstolens dom i mål C413/15 och däri angiven praxis.

tillgripa för att se till att artikel 30.3 i förnybarhetsdirektivet efterlevs. Det äventyrar såväl den ändamålsenliga verkan med den specifika artikeln som uppnåendet av det övergripande målet med direktivet, att främja energi från förnybara energikällor.

Artikel 47 i rättighetsstadgan utgör en självständig grund för överklagbarhet

Artikel 47 i rättighetsstadgan anger att var och en vars unionsrättsligt garanterade fri- och rättigheter har kränkts har rätt till ett effektivt rättsmedel inför en domstol. Av EU-domstolens dom i *Deutsche Umwelthilfe* framgår att ”artikel 47 är tillräcklig i sig och behöver inte tydliggöras genom unionsrättsliga eller nationella bestämmelser för att ge enskilda en rättighet som kan åberopas som sådan”.⁵ Liknande uttalanden om artikel 47 i rättighetsstadgan har gjorts av EU-domstolen vid ett flertal tillfällen.

Det sätt som EU-domstolen uttalar sig på bär uppenbara likheter med hur EU-domstolen brukar uttrycka sig om bestämmelser i unionsrätten som har direkt effekt. Att en bestämmelse i unionsrätten har direkt effekt innebär att den ger upphov till rättigheter som direkt kan åberopas i nationella domstolar.

Föreningen kan inte förstå EU-domstolens uttalande på något annat sätt än att artikel 47 i rättighetsstadgan kan åberopas direkt och som sådan när de nationella processuella bestämmelserna inte kan tolkas så att den rätt till domstolsprövning som rättighetsstadgan kräver kan erbjudas enligt nationell rätt. Därför menar föreningen att om Högsta förvaltningsdomstolen skulle finna att föreningen inte kan överklaga beslutet med stöd av bestämmelserna i förvaltningslagen så måste Högsta förvaltningsdomstolen ta ställning till om föreningen har rätt att överklaga beslutet med stöd av artikel 47 i rättighetsstadgan.

Artikel 47 i rättighetsstadgan omfattar både frågan om det finns ett överklagbart beslut och frågan om klagorätt. Bestämmelsen anger att det ska finnas effektiva rättsmedel. En förutsättning enligt svensk rätt för att kunna ta upp ett mål till prövning är att det finns ett överklagbart beslut. Om artikel 47 i rättighetsstadgan inte skulle omfatta frågan om det finns ett överklagbart beslut skulle bestämmelsen bli utan verkan i de situationer där myndigheter och domstolar, mot bakgrund av nationell lagstiftning och praxis, skulle anse att det inte finns ett överklagbart beslut.

Förvaltningsrättens bedömning av om det föreligger ett överklagbart beslut har skett helt och hållet utifrån de bedömningskriterier som Högsta förvaltningsdomstolen utvecklat i praxis. Förvaltningsrätten skriver dock i domskälen att ”[i] drivmedelslagen och drivmedelsförordningen finns däremot bestämmelser om tillsyn och överklagande till allmän förvaltningsdomstol.

⁵ Se EU-domstolens dom i mål C-873/19, *Deutsche Umwelthilfe*, punkt 79.

Sammantaget svarar dessa regler upp mot rätten till effektivt rättsmedel i artikel 47 i stadgan”.

Föreningen har mycket svårt att förstå hur förvaltningsrätten kan landa i denna slutsats. Rätten till effektiva rättsmedel enligt artikel 47 i rättighetsstadgan aktualiseras av att någons unionsrättsligt garanterade rättigheter kränkts. Förvaltningsrätten har på intet sätt prövat om artikel 30.3 ger upphov till en rättighet och om denna rättighet i så fall har kränkts av Energimyndigheten när de avslag föreningens begäran om tillsyn. Förvaltningsrätten har, utifrån kriterier som utarbetats i nationell praxis, prövat om det svenska genomförandet av artikel 30.3 skapar skyldigheter för Energimyndigheten. Någon prövning av om artikel 30.3 i sig själv ger upphov till rättigheter för föreningen har inte skett.

Föreningen menar mot bakgrund av EU-domstolens uttalanden i *Deutsche Umwelthilfe* att om Högsta förvaltningsdomstolen finner att det inte föreligger möjlighet att pröva ett överklagande enligt svensk rätt generellt och förvaltningslagen specifikt så måste en prövning ske av om det finns ett överklagbart beslut och om föreningen har rätt att överklaga det beslutet utifrån artikel 47 i rättighetsstadgan.

Det behövs ett förhandsavgörande för att kunna tolka EU-rätten

Föreningen menar att förvaltningsrättens uttalande, att artikel 30.3 inte innebär en skyldighet att inleda tillsyn eller meddela förelägganden, innebär en tolkning av den unionsrättsliga bestämmelsen. EU-domstolen har exklusiv behörighet att slutgiltigt tolka unionsrätten och enligt fördraget är därför de nationella domstolarna som dömer i sista instans skyldiga att begära förhandsavgörande från EU-domstolen. För att ett förhandsavgörande ska kunna begäras, och EU-domstolen därmed ges möjlighet att utöva sin exklusiva behörighet, måste myndigheternas tillämpning av inte enbart unionsrätt, utan även bestämmelser i nationell rätt som genomför unionsrätt, utmyнна i beslut som kan överklagas till domstol.

Föreningen har sökt i EU-domstolens rättsdatabaser efter avgöranden avseende artikel 30.3 i förnybarhetsdirektivet utan resultat. De enda avgöranden avseende direktivet som finns är tre mål, varav två har avgjorts av både tribunalen och domstolen, avseende andra artiklar än artikel 30.

EU-domstolen har vid det här laget en omfattande praxisbildning avseende vilka beslut, som direkt eller indirekt grundar sig på unionsrätt, som ska kunna överklagas av miljöorganisationer. Föreningen är en sådan ideell förening som uppfyller samtliga krav i 16 kap. 13 § miljöbalken. Avseende förnybarhetsdirektivet saknas sådan praxis. Föreningen yrkar mot denna bakgrund att Högsta förvaltningsdomstolen inhämtar förhandsavgörande från EU-domstolen.

EU-domstolen har utvecklat kriterier för när en domstol som dömer i sista instans inte är skyldig att inhämta ett förhandsavgörande. Det första kriteriet tar sikte på den situationen att den uppkomna frågan är irrelevant. Kravet är högt ställt, svaret på frågan ska inte under några omständigheter påverka målets utgång.

Prejudikatfrågan i målet hos Högsta förvaltningsdomstolen rör samma rättsfråga som föreningen begär att domstolen ställer till EU-domstolen. Det första kriteriet kan därför inte anses vara uppfyllt.

Det andra kriteriet är att den aktuella unionsrättsliga bestämmelsen redan har blivit föremål för en tolkning av EU-domstolen (*acte éclairé*). Artikel 47 i rättighetsstadgan och artikel 9.3 i Århuskonventionen har vid flera tillfällen varit föremål för tolkning av EU-domstolen. Den praxisen är dock i vart och ett av fallen beroende av den eller de bestämmelser i unionens miljö rätt som den materiella frågan i målet avser. Av sökningar i EU-domstolens databaser framgår att det saknas avgöranden avseende artikel 30.3 i förnybarhetsdirektivet. Det andra kriteriet är därför inte heller uppfyllt.

Det tredje kriteriet är att den korrekta tolkningen av gemenskapsrätten är så uppenbar att det inte finns utrymme för något rimligt tvivel (*acte clair*). Av Ds 2005:25 framgår att bedömningen av om en tolkningsfråga är *acte clair* ska göras med beaktande av unionsrättens särdrag, de särskilda svårigheter som dess tolkning medför samt risken för skiljaktigheter i rättspraxis inom unionen. Föreningen har mot bakgrund av förvaltningsrättens beslut att avvisa föreningens talan samt kammarrättens beslut att inte meddela prövningstillstånd svårt att se att det inte skulle finnas utrymme för något rimligt tvivel avseende hur tolkningsfrågan ska besvaras. Det tredje kriteriet kan därför inte heller anses vara uppfyllt.

Föreningen menar därför att Högsta förvaltningsdomstolen enligt artikel 267 i FEUF är skyldiga att begära ett förhandsavgörande från EU-domstolen avseende tolkningen av artikel 30.3 i förnybarhetsdirektivet och artikel 47 i rättighetsstadgan.

Skäl för prövningstillstånd

Föreningen anser att det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av Högsta förvaltningsdomstolen. Mot bakgrund av att det saknas praxis avseende artikel 30.3 i förnybarhetsdirektivet från EU-domstolen och nationella domstolar anser föreningen att det behövs ett förhandsavgörande från EU-domstolen för att kunna avgöra hur bestämmelsen ska tolkas.

Prejudikatfrågan i målet är om Energimyndighetens svar på föreningens begäran om tillsyn är ett överklagbart beslut. Det är en ren rättsfråga och Högsta förvaltningsdomstolen har möjlighet att utforma domskälen så att de även ger ledning i förhållande till möjligheten att överklaga avskrivningsbeslut även från

andra tillsynsmyndigheter som hanterar begäran om tillsyn utifrån annan EU-rätt än förnybarhetsdirektivet.

Som föreningen redogjort för ovan så har förvaltningsrätten använt formuleringar ur HFD 2020 ref. 12 i sina domskäl. Därutöver hänvisar förvaltningsrätten i sina domskäl till HFD 2023 not. 47 och Kammarrätten i Jönköpings dom den 15 februari 2024 i mål nr 1266–23. Samtliga mål avser frågan om överklagbarhet och unionsrätt berörs direkt eller indirekt i alla avgörandena. I HFD 2020 ref. 12 påverkades flera arter som omfattas av naturvårdsdirektivens strikta förbud av den vägledning som var föremål för överklagandet. HFD 2023 not. 47 avsåg ett meddelande om att inte vidta någon åtgärd med anledning av en begäran om återkallelse av en licens för försäljning av läkemedel. Flera av reglerna i läkemedelslagen som tillämpas i målet har sin grund i EU-rätt, se prop. 2014/15:91 s. 62 ff. Det kammarrättsavgörande som förvaltningsrätten hänvisar till avsåg ett klagomål mot en systemansvarig för överförings- eller distributionssystem angående den systemansvariges skyldigheter enligt EU:s elmarknadsdirektiv.

I de två avgöranden som förvaltningsrätten hänvisar till så sker prövningen av om det finns ett överklagbart beslut utifrån de generella kriterier som i praxis utarbetats av Högsta förvaltningsdomstolen utifrån bestämmelserna i förvaltningslagen. Föreningen menar dock att Högsta förvaltningsdomstolen har slagit in på en ny väg för prövningen i sådana fall som grundar sig på unionsrätt.

Högsta förvaltningsdomstolen har ändrat sin tidigare praxis avseende Integritets- skyddsmyndighetens beslut att inte inleda tillsyn. Enligt tidigare prejudikat ansågs myndighetens beslut att inte vidta någon åtgärd med anledning av ett klagomål inte vara överklagbart, se rättsfallet RÅ 2010 ref. 29. I och med HFD 2023 ref 54 I och II ändras denna praxis och Högsta förvaltningsdomstolen konstaterar att ett beslut vars innebörd är att tillsynsmyndigheten inte kommer att göra vad som begärs i ett klagomål betraktas som ett rättsligt bindande beslut som är överklagbart enligt artikel 78.1 i dataskyddsförordningen, se punkt 14. Högsta förvaltningsdomstolen landar i denna slutsats efter att domstolen i punkten innan redogjort för skäl 141 och 143 till dataskyddsförordningen.

Av skäl 141 till dataskyddsförordningen framgår att registrerade har rätt till ett effektivt rättsmedel i enlighet med artikel 47 i rättighetsstadgan. Vad som sägs om rätt till domstolsprövning i skäl 141 till dataskyddsförordningen kommer sedan till uttryck i artikel 78.1. Förnybarhetsdirektivet saknar motsvarande skäl och bestämmelser. Men mot bakgrund av att EU-domstolen i *Deutsche Umwelthilfe* uttalat att artikel 47 i rättighetsstadgan är tillräcklig i sig och behöver inte tydliggöras genom unionsrättsliga eller nationella bestämmelser för att ge enskilda en rättighet som kan åberopas som sådan så menar föreningen att det inte kan uteslutas att den rätt till domstolsprövning som i dataskyddsförordningen givits ett

eget lagrum även finns när en tillsynsmyndighet för det nationella genomförandet av förnybarhetsdirektivet lämnar ett klagomål utan åtgärd.

Ytterst få förordningar och direktiv från EU har egna bestämmelser om rätt att överklaga. Trots detta har EU-domstolen vid ett flertal tillfällen ansett att medlemsstaternas myndigheters handlingar och underlåtenheter måste kunna överklagas av miljöorganisationer.

I *Lesoochranárske zoskupenie* besvarar EU-domstolen frågan om en miljöorganisation har rätt att överklaga beslut om undantag enligt artikel 16 i livsmiljödirektivet⁶ från förbudsbestämmelsen i artikel 12 i samma direktiv.⁷ Livsmiljödirektivet saknar skäl eller artiklar om tillgång till effektiva rättsmedel eller processuella regler om överklaganden.

I *Protect* besvarar EU-domstolen frågan om en miljöorganisation har rätt att överklaga ett beslut till domstol om att bevilja tillstånd till ett projekt som kan strida mot skyldigheten att förebygga en försämring av statusen i ytvattenförekomster.⁸ I målet aktualiserades ramdirektivet för vatten⁹ som saknar skäl eller artiklar om tillgång till effektiva rättsmedel eller processuella regler om överklaganden.

I *Deutsche Umwelthilfe* besvarar EU-domstolen frågan om en miljöorganisation har rätt att överklaga ett beslut där den federala myndigheten för motorfordonstrafik hade godkänt användningen av programvara som minskar återföringen av förorenade gaser beroende på utomhustemperaturen. Ett sådant godkännande regleras i EU:s ramdirektiv för godkännande av motorfordon¹⁰ (ramdirektivet) och förordningen om typgodkännande av utsläpp från motorfordon¹¹ (typgodkännandeförordningen). Varken av skälen till ramdirektivet och typgodkännandeförordningen eller i artiklarna i de två rättsakterna finns bestämmelser om tillgång till effektiva rättsmedel eller processuella regler om överklaganden.

Lesoochranárske zoskupenie, *Protect* och *Deutsche Umwelthilfe* handlar förvisso om sådana handlingar från myndigheter som skulle anses vara överklagbara beslut enligt svensk rätt. Det handlar om en dispens, ett godkännande och ett tillstånd. Men för EU-domstolen är inte karaktären på myndighetens handlande eller underlåtenhet relevant. Det som är relevant är att bedöma om en bestämmelse i unionsrätten tydligt ålägger medlemsstaterna en skyldighet att uppnå ett visst resultat. Om så är fallet ska miljöorganisationer kunna överklaga beslut och

⁶ Rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter.

⁷ EU-domstolens dom i mål C-240/09, *Lesoochranárske zoskupenie*.

⁸ EU-domstolens dom i mål C-664/15, *Protect*.

⁹ Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG av den 23 oktober 2000 om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område.

¹⁰ Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/46/EG av den 5 september 2007 om fastställande av en ram för godkännande av motorfordon.

¹¹ Europaparlamentets och rådets förordning nr 715/2007 av den 20 juni 2007 om typgodkännande av motorfordon.

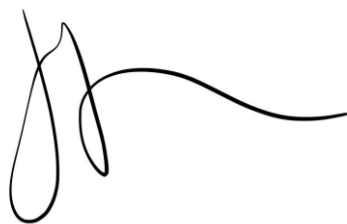
underlåtenheter som innebär att det resultatet äventyras. Artikel 30.3 andra stycket i förnybarhetsdirektivet skapar en otvetydig skyldighet för medlemsstaterna att säkerställa att viss information är tillgänglig för konsumenter på webbplatser.

Högsta förvaltningsdomstolen har ändrat sin praxis avseende Integritetsskyddsmyndighetens beslut att inte inleda tillsyn, se HFD 2023 ref 54 I och II. Utifrån de domar som förvaltningsrätten hänvisar till i sitt beslut menar föreningen att det förefaller finnas en bristande överensstämmelse i underinstansernas praxis avseende huruvida beslut som berör unionsrätten ska kunna överklagas. I nu aktuellt mål har Högsta förvaltningsdomstolen en möjlighet att fortsätta sin praxisutveckling och tydliggöra om tillsynsmyndigheters avslagsbeslut med anledning av en begäran om tillsyn som har sin grund i en rättsakt från EU som saknar bestämmelser om tillgång till effektiva rättsmedel eller processuella regler om överklaganden är kan överklagas.

För det fall att Högsta förvaltningsdomstolen anser att omständigheterna i det aktuella fallet inte föranleder en ändring av praxis finns det i det aktuella målet en möjlighet för Högsta förvaltningsdomstolen att ta ställning till om en talan kan grundas direkt på artikel 47. Av *Deutsche Umwelthilfe* framgår att artikel 47 är tillräcklig i sig och behöver inte tydliggöras genom unionsrättsliga eller nationella bestämmelser för att ge enskilda en rättighet som kan åberopas som sådan.

För Gröna Mobilister

Stockholm dag som ovan

Jesper Johansson

Ordförande

Vittsjö dag som ovan

Per Östborn

Projektledare